חמה לו הכתף. לגלג הכתוב עליו: **משפח מוכ ומעלה.** למעלה מן המזבח היה גובהן ה' אמות: **משפח סוכנ ומעלה.** עד מקום הקרנות ולמטה תימנו ו' אמות וגובה הקרן חמה: **ור' יהודה.** לומר [ח] דבריה ככתבן כי גמיר ג"ש דרגוע רגוע ברחבה דגמיר [ט] למימר דממלעיתו מודד וממזבח דיחזקאל [י] וכלעיל: **ורבי יהודה.** נהי נמי דדבריה ככתבן הא קא משמע כהן דהא [יא] גובהו שלש וקלעים אינן גלגל חמה והוא [יב] עלמו ג' אמות ומצא רמאו למעלה מן הקלעים: **בשלמא לרבי יהודה הייגו דכתיב קידש.** המלך את [תוך החצר] וגו' שהוצרכה כל הלפיפה לקדשה לשם מזבח וקדושתה בשירי מנחה ובשיר כדאמרי' בשבועות (דף יד.): **מאי קידש.** את תוך החצר: ומשני קדשו לשם עזרה להעמיד בו מזבח חצים: **בשלמא לר' יוסי.** דאמר של שלמה גדול ושל משה קטן: **הייגו דכתיב קטן.** למזבח הנחשת שהעמיד מזבח חצים שהיה כי מזבח הנחשת קטן [יג]: **אלא לרבי יהודה.** דאמר כולה לפיפה קידש למזבח [יד] שלמה לא יכול להכיל העולה: **מאי קטן.** דכתיב למזבח הנחשת הוא דשלמה גופיה קטן הוה דקאי במקום מזבח הנחשת ומילופו הוא קטן ליה מזבח הנחשת ובדברי הימים ג ד) קטן ליה כי בהדיא ועיין (המלך) מזבח נחשת כ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו ומקום המערכה קאי: **אמאי קמיפלגי.** ר' יוסי דגמיר רגוע רגוע ממזבח הזהב ורבי יהודה דגמיר לה משל יחזקאל: **לר' מלגי.** מזבח הנחשת והזהב [טו] כלים הם: **מודה ר' יהודה נדמיס.** דלעיל ג"ג דאמר רבי יהודה כל העזרה מקודשת הני מילי להקטיר חלבים אבל לזריקת דמים לא: **מדם החעורוכ.** של פסחים מעל הלפיפה: **בגיגו.** בשבילו: **ורי אלגל המזבח אלגלו.** ולגלג כל העזרה כשרה לכך דכתיב [טז] במנחה מלות תאכל במקום קדוש (ויקרא ו'): **קדש קדשים** [יז]. בג"ש דקדש קדשים ילפי מהדדי: **משוס** גובהה הוה דכתיב וגם לא גרם של הכתף דלגלג קאי אמאמם עשרה דכתיב בקרבה דלגלג לא מיתוקמא דלגלג אינו אלא ברוחב ה' אמות הקלעים היו גבוהין ממם עשרה שלגלג ירמו עבודה שבידו דכתיב יוסי דאמר מזבח ו' אמות והאי דכתיב בקלעים וקומה ה' אמות ולמעלה והאי קרא דמייתי וקומה ברוחב ה' אמות (היינו) [טז] להוכיח גובה פתח כ' אמה היינו [יח] ההוא דכתיב גבי מסך בסוף ויקהל ומפרש דמשפת קלעים ולמעלה קאמר שהקלעים היו גבוהין סביב המזבח לפון ודרום ומערב וכן לגד המזרח [שכמו] [יט] שהקלעים היו ט"ו רוחב מימין הפתח וכן משמאל הפתח כמו [כ] כן היו גבוהין ט"ו אמה ועל מסך הפתח כתיב רוחב כ' אמה וקומה ה' אמות ברוחב לעומת קלעי החצר פירוש שהמסך כל רוחב כ' היה גבוה ה' אמות משאר קלעי החצר משמכא המסך גבוה כ' וזו היא אמת [כא] גובהו של פתח והיינו שיעור בתרא ליתיה גלגל לרבנן להא לרבי יהודה לא מתוקמא כלל [כב] ולעיל דקאי התם לשנויי לרבנן ולרבי יהודה שיעור קמא יתייצב לרבי יהודה דשניין פתח אמתא לא מיקרי דהכי נמי לא מיתוקמא הכוא שיעור בהכי יוסי דהכא גלגל דקאי כרבי יהודה דפליג עליה והכא בשמעתין גרסי' מה מסכן י' אמות אף מזבח י' אמות קלעים ט"ו ולא גרסינן [כה] נמי אל הכתף דלגלג קאי מייתי ובגרייתא דמלכת המסכן לא גרסינן כלל קלעים ט"ו בשלמא דר' יוסי ופירושא בעלמא הוא כלומר הקלעים היו גבוהין ט"ו אמה שלא ירמו עבודה בידו ומה ת"ל ה' אמות משפת מזבח כו' ור"ת מפרש בספר הישר לשמואל עצמו פריך גילף מפתח שער החצר מגג [כו] ליה דושמטו פתח אהל מועד לפתח היכל קלי ולי אפשר לומר כן כלל כדמוכחי כמה קראי בפרשת גלגל פקודי ובשאר מקומות ולקמן קשה לפירוש ר"ת [כז] דפריך מגופה אמת דמשי מסני פתח שער מיקרי פתח שמתח לא מיקרי כיון דנקרא שער כ"ש לתיקרי פתח דפתח קטן משער ועוד גילף מפתח עזרה שנקרא פתח (ביחזקאל מא) והיה גופהו עשריס ו' : **הכי קאמר מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת.** תימה דבפ' נתה בהמה (שבת דף נה.) למרינן ויעמוד לגלג מזבח הנחשת מזבח הנחשת מי הוה אמר להו הקב"ה התחילו ממקום שהומריס שירה בפני בכלי נחשת ותאמר לא אמר כי הכא וי"ל להתם מה לו להזכיר מזבח הנחשת כלל: **מודה רבי יהודה בדמים.** תימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן [לח] ורבוע יסוד מעכבין [ו] [לקמן סב.] : **קדשים קלים מנין.** תימה דלגלג מהיקשא מזבח התורה [יז] : **אתיא מדרשא דרבי יוסי.** תימה [מט] ל"ל ג"ש דקדש קדשים [מ] ועוד [מא] [קדשים קלים] גופיה גילף ממעשר וכי תימא מה למעשר שכן טעון וידוי וכסף ולורה נכור יוכיח ועוד דשמלי קרא דמייתי דמקיש מעשר לנכור נמי כתיב מטות ומשם דתניא בספרי פרשת ראה תניא בספרי פרשת ומשמות וכן בקרא דלא תוכל לאכול בשעריך דריש פרק בתרא דמכות (דף יז.). בקרן וגלגל חלו חטאות ומשמות:

[ח] לעיל נט.. [ט] [לעיל לד: ע"ש] פסחים סה. [ממחת נט: ע"ש תוספ' פסחים פ"ד ס"ו], [י] עי' ת"כ ויקרא נדבה פרש' ד הי"ג, ד] [תוספ' סנהדרין פ"א ה"ג מכות יט. תמורה כא.], [יא] עירובין ב., ו] [וע"ע תוס' עירובין ד: ד"ה בין ור"ח ותב"ם], [יב] [ועי' תוס' לעיל נג: ד"ה ואי], [יג] לעיל ז: ע"ש,

הגהות הב"ח

(ח) תוס' ד"ה ואומר קלעים וכו' ממע עזרה אמה בגובהה וכו': (ט) בא"ד ומיהו בשמוע נמי קשה כי פריך וכו' והתנן וכו' אמאי לא מצי וכו' גורס בפתח אלא צ"ל לכיון: (ג) בא"ד ועוד י"ל בשער החצר:

גליון הש"ם

גמ' אין אוכלין בגינו שירי מנחה. ולקמן שחוב ונכנה עי' תוס' בכ"מ דף נג ע"ב ד"ה לפ פליגי:

שינוי נוסחאות

א] גירסת כ"ל הא מה אני מקיים וחמש אמות קומתו משפח מזבח ולמעלה ושלש אמות קומתו משפח סובב ולמעלה לבר מאמה קרנות: ב] בשמ"כ חמש אמות קומתו. [וע"ל שחוט ט"ס]: ג] כ"ל וזורקו זריקה אחת בנגד היסוד שאם נשפך דמו (כ"י צ. וכ"ה לעיל לד: ובמנחות נט:): ד] כ"מ קרקע (כ"י צ): ה] כ"ל הא קמ"ל שפיכה (כ"י צ): ו] מגלן אתיא קדש קדש כל"ל (ש"ם). ועי' ל"מ דמפקת עפ"י הגוס' שלפנינו: ז] כ"ל וקסבר (צ"ק). ולפ"ז צ"ל להגיה כן גם בתוד"ה ולומר: ח] כ"ל דאמר (ש"ם): ט] הוא דגמיר (ש"ם): י] דיחזקאל גמיר לה ובדלעיל כל"ל (ש"ם): יא] דהא גובה המזבח (שמכ"י: יב] בכתב"י וכהן עצמו: יג] בכתב"י נוסף ונגש ופפלו מאותו היום והלאה וגגזו: יד] כ"ל דאף מזבח (ש"ם: טו] כ"ל ומזבח הזהב (ש"ם) טז] דכתיב במנחה בחצר אהל מועד יאכלוה כל"ל ושמלר ממקן (ש"ם: יז] קדש קדש. בג"ש דקדש קדש כל"ל (שמכ"י). וכ"ל קות ו': יח] דפריך ארחבה שיחשב (ש"ם): יט] מפתח (צ"ק): כ] ומיהו קשה כל"ל (ש"ם), וגיר' ל"ק ומיהו הא לא קשיא כיון דאליבא דרב קיימא לא משני הכי ועוד דשער וכו': כא] וכו' ואמאי לא משני (ש"ם): כב] טעמא נמי פריך כל"ל (ש"ם): כג] רבינו תם (ש"ם, ב"ש. וכ"ה בתו' הרא"ש ותוד"פ ושאר ראשונים בעירובין שם), [והמגיה נד' וצ"ע שכתב לפי' זה לימא כר"מ דעירובין, לג דק]: כד] כ"ל דמסתברא (ש"ם): כה] דפתח אהל מועד על כרחין שלא כדין איקרי פתח וחידוש הו' כל"ל (ש"ם): כו] נמוס' הל"ש: כז] עם נוסף ובכה"ג לא איקרי פתח: כח] נמוס' הל"ש שם הלכך פתח ההיכל דלא איקרי פתח אלא מדכתיב פתח אוהל מועד: כט] אמה הוא דגבוהה: ל] כ"ג מדוע סוקף נקוגריים: לא] כצ"מ מוסק תיבות [שכמו] שהקלעים היו ט"ו רוחב: לב] וכמו כן (שמכ"י): לג] מדת גובהו כל"ל (ש"ם): לד] דהא לר' יהודה קלעי החצר סביב לא גגיהי גלגל חמה (תוס' הרא"ש שם): לה] ולא גרסינן ואומר ולא גרסינן נמי הר' כל"ל (ש"ם): לו] כ"ל ומנא (ש"ם): לז] כצ"מ תקן כל"ל לפירוש רבינו, חס ושלום לתגהתו לגעול בחות כג. וכמוס הל"ש ומוס' כ"ש עיכוין גיחא ר"ת כלפיגו: לח] כצ"מ נוסף וכבש. וכ"ה לעון הכרייתא לקמן סב ע"ש: לט] גי' ל"ק ופמ"ש תימה דקדשי קדשים גופיה נילף ממעשר וכי תימא הר'. והשתא נמחק וכעי"ז בהל"ש ל"ל ג"ש דקדש קדשים, הא כתיב בהאי קרא דמייתי והבאתם שמה וגו' ועוד הר' (ש"ם): מ] דקדש קדש כמלל"ל (עפ"י ש"ם, ראה לעיל אות ו). מא] ועוד דמנחה גופה נילף ממעשר הקל וכי תימא הר' כל"ל (ב"ש, וכע"ז בגליון. וע' מליו"ש). נ"ל ועוד קדשי קדשים גופיה נילף (ש"ם):

תורה אור השלם

1. אֹרֶךְ הֶחָצֵר מֵאָה בָּאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקוֹמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מְשָׁזָר וַאֲדָנֵיהֶם נְחֹשֶׁת: שמות כז, יח

2. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ:

שמות כז, א

3. בְּיוֹם הָהוּא יִקַּדֵּשׁ הַמְּלָךְ אֶת תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית יְהוָה כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: מ"א ח, סד

4. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא:

ויקרא י, יב

מוסף רש"י

מדם התערובות. של פסחים שנתמלו על הלפיפה משום דחייסינן לגחר שנתקבל הדם אחד מן הפסחים נשפך לגחר ולא נזרק והשתא משמתי משמריכה דהאי כום, דק"ל נשפך הדם מן הכלי על הלפיפה ומפפו כשר (מנחות נט:) שאם ישפך דמו של אחת מהן. על ידי שהן רגיס ונפגשיס לעשות: נמצא כום זה מכשירו. שכרי מכוסס מעורגיס בו, ומי משום לתיעורב בדם שנתמלט, שמניח לקמן ר' יהושע לטעמיה לאמר אין דם מבטל דם, ולא שמניח שתידי ליה בהשערבו שהיל ובידו לאוסקו (לעיל לד:) ג' דברים. זו אחת מהן ושולן שניים בשפיר (מכות יט.):

שיטה מקובצת

ודלמא משום דבעינן מצוה מן המובחר. הוא שלין לומר: מלי למימר משום דבעינן יסוד: **תוד"ה אתיא כו' דריש פ"ב** דמכות בקרבך ובאנך אלו חטאות ואשמות. ולמאי דפי' ריב"ל לעיל (דף נו ע"ב) דתליכה לו קיימי מחטאות ואשמות לכתיב מתם וכתיכם ניתע (מהר"ם):